

Grundlæggende undervisningsmateriale

Børns leg

42660

1. Ideer til tilrettelæggelse/afholdelse/gennemførelse

Begrundelse for uddannelsen

Den moderne barndom udspiller sig for flertallet af nutidens børn både i hjemmet og institutionen. Det betyder, at rammerne omkring børnenes leg og samvær med voksne og andre børn er ændret. Tidligere foregik legen i hjemmet eller i lokalområdet. Rammen om børns samvær var privat. Børnene organiserede selv legen og legede ofte sammen i aldersblandede grupper. De større børn havde opsyn med de mindre og videregav legetraditionerne. De fleste mødre var hjemmegående og holdt øje med egne og hinandens børn, men deltog sjældent i legen.

Det moderne barn møder typisk andre børn i institution eller dagpleje. Der er ikke den samme aldersspredning i børnegruppen som tidligere, da de fleste institutioner er aldersopdelte. Ansvar er heller ikke privat. Det er de voksnes arbejde at passe og stimulere børnene. Dertil kommer, at børnenes bevægelsesfrihed er mindre. Pædagoger eller dagplejere har ansvaret for at vide, hvor børnene er. Børnene kan ikke selv gå på besøg hos naboen eller med ældre søskende på legepladsen. Lokalområderne er også blevet mere farlige for børn at færdes i, blandt andet på grund af mere trafik. For børnene betyder det, at de sammenlignet med tidligere:

- Mest leger med jævnaldrende
- Er mere under opsyn
- I mindre grad selv kan gå på opdagelse og vælge, hvor de vil lege
- I mindre grad får videregivet legetraditioner af større børn
- Befinder sig i miljøer og er sammen med voksne, som skal tage hensyn til børns behov, trivsel og udvikling

Da børns samvær med andre børn nu overvejende foregår i institutionelt regi, er det derfor blevet et professionelt ansvar at sørge for, at børnene har de bedst mulige legebetingelser. Dette må ske med udgangspunkt i en forståelse for de ændrede vilkår for legen og for legens betydning for børnenes udvikling.

Børn leger, fordi det giver oplevelse, morskab, spænding og nærvær med andre. Samtidig udvikler de gennem legen en lang række sociale, kommunikative, psykiske og fysiske kompetencer. Her har både det fysiske, psykiske, kulturelle og sociale miljø betydning for, i hvilken grad og på hvilken måde kompetencerne har mulighed for at udvikle sig. Den professionelle voksne skal derfor kunne tilbyde inspirerende legemiljøer og reflektere over voksenrollen i forhold til at inspirere og regulere børnenes leg.

Pædagogiske overvejelser

På EPOS' hjemmeside findes IT-undervisningsmateriale, som kan anvendes til undervisning i åbent værksted, på hold undervisning og som fjernundervisning på nettet.

Uddannelsen "Børns leg" skal ruste den voksne til at tilbyde børn legemiljøer, som stimulerer deres legelyst og udvikling. Mange deltagere møder med mange års erfaring med arbejdet med børn og oplever måske, at de er løbet tør for ideer til lege. Derfor forventer de ofte også at komme tilbage til arbejdspladsen med et register af nye lege. Nye lege bliver imidlertid også hurtigt brugt op. Derfor er der flere perspektiver i at styrke deltagernes evne til selv at forny børnenes legemuligheder gennem refleksion over "legens væsen", børnenes samvær via leg og den voksnes rolle i legen. Et væsentligt formål med uddannelsen er at give deltagerne nye øjne at se deres egen praksis med.

Inspirationen til lege bør heller ikke kun handle om lege, den voksne sætter i gang, men også om opbygningen af legemiljøer eller rammer, som inspirerer børnene til at forny deres egne lege. Et andet væsentligt aspekt ved børns leg er deres sociale samvær. En betingelse for, at alle børn leger godt, er, at de mestrer samværet med andre børn. Leg har sociale spilleregler, som skal overholdes, hvis legen skal udvikle sig. Derfor må den voksne på én og samme tid have blik for både legens indhold og for samspelet mellem børnene i organiseringen af legen.

Konkrete forslag til lege og opbygning af legemiljøer skal tage udgangspunkt i overvejelser over børnenes behov, udvikling og motivation. På denne måde skærpes deltagernes evne til at reflektere over og begrebsliggøre egen praksis og rolle i forhold til børnenes leg. Desuden er det væsentligt at arbejde med deltagernes værdier og normer.

Forslag til temaer

Uddannelsen kan bygges op omkring nedenstående temaer. Arbejdet med temaerne skal tage udgangspunkt i og dække uddannelsens mål. Desuden skal de problemstillinger, deltagerne har med fra deres arbejdsplads, inddrages.

Tema 1: Leg før og nu. Egne legeerfaringer

Rammerne om barndommen har som nævnt ændret sig. Derfor er det vigtigt, at den voksne i sin professionsudøvelse ikke kun ser børnenes leg ud fra deres egen barndoms målestok. Dette fører ofte til en romantisering af en fortid uden computere, plastiklegetøj og med bollebagende, kakaobryggende, hjemmegående husmødre.

Indgangen til en analytisk og personligt integreret forståelse af barndommens og legens ændrede vilkår kan være mobilisering af deltagernes egne legerindringer, som derefter generaliseres og perspektiveres historisk. De spørgsmål, der berøres, kan være:

- Legegruppens størrelse og sammensætning
- Hvilke lege, der blev leget
- Konfliktløsning, når man blev uvenner
- De skrevne og uskrevne regler for social omgang
- De voksnes rolle i forhold til legen

Ud fra hvilke forhold, der er ændret siden deltagernes egen barndom, kan det diskuteres, hvad der er årsag til ændringerne og hvordan man vil vurdere ændringerne og forholde sig til dem. For at få et nuanceret syn på den moderne barndom er det vigtigt, at der spørges til både positive og negative konsekvenser af de ændrede vilkår for børns leg.

Eksempler på spørgsmål om deltagernes egne legerindringer og spørgsmål til perspektivering, se bilag 1.

Tema 2: Børns leg på forskellige udviklingstrin

Børns leg ændrer karakter med deres alder og udvikling. Leg er en af måderne, børn erobrer deres omverden og eksperimenterer med omgivelserne og sig selv. De helt små børn smager, lugter, føler, vender og drejer de ting, de møder. De opdager deres egen krop og dens formåen. Undersøgelserne bliver ofte til en leg: føle- og sanslege eller lege med selvopfundne forhindringsbaner med hop og kravle.

De 0-3-åriges leg bliver ofte betegnet som parallelleg, men børnene leger ikke kun ved siden af hinanden. De kommunikerer også og inspirerer hinanden med påfund. Ikke mindst via nonverbale udtryk er de opmærksomme på hinandens tempo, om den anden synes om påfundet, har lyst til at fortsætte eller har en ny ide. De små børn henter også inspiration fra de lidt større børn ved intens iagttagelse.

I 2-3-års-alderen begynder de fleste at lege rollelege, først mest med udgangspunkt i dagligdagepisoder og senere med inddragelse af ”den store verden” (eventyrverdenen, rummet, den øde ø eller junglen). Råstoffet til legene hentes både fra dagligdagen og fra medierne: eventyr, film, TV og bøger.

I rollelegen spiller sproget en større rolle og børnene begynder at konstruere fantasiuniverser og forhandle om, hvordan rollerne skal være, og hvordan de skal fordeles.

Voksne kan ofte blive forskrækkede over børnenes rollelege, når de f.eks. inspireres af virkelighedens krige, f.eks. når 3-årige leger Ben Larsen (Bin Laden). Men spørgsmålet er, om det er så forskelligt fra andre ”de gode mod de onde”-lege. Dette kan diskuteres med afsæt i deltagerens konkrete iagttagelser af børnenes rollelege.

Hovedlinjerne i udviklingen i børns måde at lege på kan desuden systematiseres ved:

- Fra små til stadig større grupper
- Fra ustabile til mere stabile grupper
- Fra fysisk- og sansebetonet til mere tematisk leg
- Fra rækker af episodisk leg til planmæssigt udviklet temaindhold
- Fra leg inspireret af den nære verden til genspejling af den store verden
- Fra leg på tværs af køn til mere kønsopdelte lege og legegrupper

De generelle træk i legens udvikling kan levendegøres og diskuteres ved inddragelse af deltagerens egne eksempler på børns lege på forskellige alderstrin. Konkretiseringen er vigtig, fordi det sætter deltagerne bedre i stand til at arrangere legebetingelser, som rummer passende udfordringer og inspiration set i forhold til børnenes alder og udvikling.

Tema 3: Forskellige typer lege

Med udgangspunkt i en forståelse for, hvor børnene er i deres legeudvikling (tema 2), kan deltagerne arbejde med, hvilke lege den voksne kan igangsætte. For at skabe overblik og give ideer kan man operere med f.eks. følgende kategorier:

- Regellege (f.eks. skjul, blindbuk)
- Sanslege (f.eks. leg med sæbeskum, føle- og lugtekasser)
- Konstruktionslege (f.eks. grave kanaler eller bygge tårne af papkasser)
- Behændigheds- og tumlerlege (f.eks. forhindringsbaner)
- Dramatisk leg (f.eks. lege, at man er forskellige figurer via hånddukker; drenge og piger ”bytter køn”)
- Iagttagelsesleg (f.eks. kimsleg)
- Sang, musik og rytmelege (f.eks. lege orkester, Bjørnen Sover, danselege)

Det anbefales, at underviseren giver nogle få eksempler på legetyperne, hvorefter deltagerne udveksler ideer og erfaringer om legene.

Derudover bør det diskuteres, hvorfor det er gode lege. Man kan her se på legens dynamik, udfordring, underholdningsværdi, socialiserende elementer osv.

Dette tema kan ses som et forarbejde til tema 9: Legekataloget.

Tema 4: Pige- og drenglege

Dreng og piger foretrækker oftest at lege på forskellige måder, og de sociale relationer, der udspiller sig i legen, er heller ikke ens. Denne viden er væsentlig for at kunne give begge køn optimale rammer om leg.

Drengenes lege er for det meste mere fysisk voldsomme end pigernes. De er mere til handlinger end til samtale. Sproget er ofte kommentarer til handlingen eller højlydt ”lydtapet”. De foretrukne lege-redskaber er genstande, som er velegnet til fart, kamp og konstruktion af bygningsværker. Omgivelserne skal helst byde på mulighed for at løbe, klatre og tumle. Pigernes lege er mere orienteret mod de mellem menneskelige relationer og mere verbale. Intimitet og æstetik spiller en væsentlig rolle, og de foretrækker at lege med ting, som er velegnede til at indgå i kopieringen af de traditionelle kvindelige omsorgsfunktioner. De foretrukne legesteder er ofte ”reder”, hvor de kan indrette et intimt rum.

For at nuancere det typiske dreng- og pigemønster kan ovenstående suppleres med en karakteristik af og diskussion om ”den vilde pige” og ”den stille dreng”.

Deltagernes egne erfaringer med pigers og drenges leg bør inddrages, og det skal diskuteres, i hvilken grad institutionen eller dagplejen tilbyder begge køn de bedste mulige rammer for leg. Herigennem kan deltagerne også give hinanden inspiration til valg af legetøj og indretning af legemuligheder, som tilgodeser både piger og drenge.

Eksempler på spørgsmål til dreng- og pigelege, se bilag 2

Tema 5: Leg, venskaber og sociale kompetencer

Leg er børns samværsform. Det er ikke mindst gennem legen, børn udvikler, praktiserer og afprøver sociale kompetencer. De lærer at forhandle, indleve sig i andres synsvinkel, gå på kompromis, løse konflikter, tage initiativ, planlægge, strukturere og formidle. Uden disse evner går legen let i stykker. Derfor må børn støttes i at strukturere deres egne lege. De voksne må være bevidste om, at de gennem egne handlinger og ord er modeller for børnenes opbygning af sociale kompetencer.

Samværet med andre børn er afgørende for børns velbefindende. Dagen har været god, når barnet har leget godt med andre.

Det er også via legen, børnene knytter deres første venskaber. En god ven er én, man leger godt med. Selv 1½ -2-årige børn kan knytte særlige bånd (jf. videoen ”Små børn, store venskaber”). Det vil som oftest være børn, som er gode til at aflæse hinandens signaler og intentioner og som både har lyst til de samme lege og kan give gensidig inspiration.

Forståelse af samspillet mellem legens og venskabets dynamik kan den voksne anvende, når det skal overvejes, hvilke børn der kan have glæde af at lege sammen og måske udvikle et venskab. Tilgangen kan eventuelt være et spørgsmål om egen barndoms bedste ven og legekammerat samt refleksioner over, hvad der gjorde, at vedkommende var så god at lege med.

Eksempler på spørgsmål til "Leg og venskaber", se bilag 3

Tema 6: Børn, der har vanskeligt ved at lege med andre

Nogle børn har svært ved at lege med andre. De tager ikke initiativ til kontakt, afviser kontakt eller bliver afvist. De bliver holdt udenfor eller - sjældnere - holder sig selv udenfor. Typisk vil det være:

- Det stille, tilbageholdende og frygtsomme barn, der ikke tager initiativ og bidrager til legen
- Det voldsomme og måske aggressive barn, der mangler situationsfornemmelse

De andre børn vælger dem fra, fordi de slår legen i stykker eller ikke bidrager til den. For at kunne deltage i en leg må barnet være i stand til at blive optaget i legegruppen, kunne gennemføre legen og kunne forhandle og løse problemer sammen med jævnaldrende.

Barnets reaktion på de andre børns afvisning kan enten være tilbagetrækning eller stadige forsøg på at obstruere de andres leg. Langt de fleste børns største ønske er imidlertid at blive taget med i de andres leg. Den voksne må hjælpe og støtte barnet til at blive optaget i legegruppen. Dette kan ske ved at give redskaber til iagttagelse af, hvor barnet mangler legekompeterencer. Derefter må det diskuteres, hvordan barnet kan støttes, alt efter hvor dets problemer ligger.

Deltagernes egne erfaringer med børn, der har vanskeligt ved at lege, bør inddrages som cases, ligesom løsningsforsøg kan udveksles og diskuteres.

Eksempler på spørgsmål til "børn, der har vanskeligt ved at lege", se bilag 4

Tema 7: Voksenrollen og børns leg

Den voksnes rolle har mange aspekter som den, der tilrettelægger og forsøger at styre det fysiske, psykiske, sociale og kulturelle landskab omkring børnenes leg og samvær. Den voksne har ansvaret for børnenes udvikling, sikkerhed og trivsel. Temaet er berørt i de øvrige temaer og kan her samles op, diskuteres og systematiseres. Den voksnes roller og funktioner kan systematiseres i forhold til at:

- stimulere til leg ved tilrettelæggelse og planlægning af det fysiske og sociale miljø og give inspiration til oplevelse og erfaringer
- at give støtte og inspiration til lege
- hjælpe med løsning af konflikter i børnenes leg
- observere børnenes leg med henblik på at få indblik i børnenes samspil og eventuelle problemer hos det enkelte barn.
- deltage i børnenes lege uden at styre og overtage legen
- støtte enkelte børns udvikling af legekompetencer
- beskytte børnene mod gensidige overgreb
- være rollemodel
- være videns- og kulturformidler

Forvaltningen af disse roller rummer mange diskussioner. Det kan diskuteres, i hvilken grad den voksne skal regulere børnenes konflikter, hvor meget og på hvilken måde børn hele tiden bør være overvågede af voksne, hvor meget den voksne skal deltage i børnenes leg, i hvilke situationer børnene skal have lov til at afprøve deres egne grænser (f.eks. ”farlige” lege), eller om alle børn skal kunne lege med alle.

Tema 8: Leg som kultur og kulturelt fællesskab

Leg er børnenes egen kulturform. Gennem legen udtrykker de deres drømme, forestillinger, moral-normer og viden om verden. De henter inspiration fra hverdagslivet, medierne og fra de historier, vi fortæller, og de sange, rim og remser, de hører. Børnene kombinerer det hele i legen, ofte med overraskende og nye vinkler. De skaber selv kultur.

I legene udtrykker, gennemlever og afprøver børnene deres forestillinger om, hvordan tingene hænger sammen, om hvordan de gerne vil være, hvordan man skal være over for andre – det gode og det onde. Legene har moral, udtrykker opfindsomhed og forestillinger om, hvordan man selv kan påvirke begivenhedernes gang.

Når de voksne forholder sig til børns leg, påvirker de også børnenes kultur. De sætter nogle regler for børnenes omgang med hinanden og stiller krav til omgangen med tingene. Forventninger til børnene udtrykkes direkte og indirekte gennem ord og mimik. Børn skal ikke være ret gamle, før de kan aflæse, hvornår de voksne udtrykker anerkendelse, irritation eller mishag. Der ligger også kulturformidling i det legetøj og de legeredskaber, vi stiller til rådighed for børnene. Indirekte fortæller vi dem, hvad vi sætter pris på.

Denne form for kulturformidling foregår via den daglige praksis og er sjældent bevidst og reflekteret. Deltagerne kan blive mere bevidste om værdiformidlingen ved at se på, hvordan den voksne formidler kultur til børnene via:

- det miljø, vi tilbyder børnene at færdes i
- de legeting, vi tilbyder dem
- den ros og det mishag, vi udtrykker i forhold til børnenes aktiviteter
- de ting, vi fortæller dem
- de ting, vi foreslår dem
- det, vi selv viser dem ved at være modeller

Eksempler på spørgsmål til "Leg som kultur og kulturelt fællesskab", se bilag 5

Tema 9: Legekartotek

Undervejs i forløbet har deltagere og underviser formentlig givet mange eksempler på lege, legemiljøer og andre aktivitetsmuligheder. For at støtte inspirationen og anvendelsesværdien på længere sigt kan det være en god ide at producere et "Legekartotek" i fællesskab. Deltagerne kan i grupper eller enkeltvis udforme skriftlige bidrag.

Det kan endvidere være en god ide, at deltagerne overvejer deres forslag i forhold til:

- Alder og køn
- Børneperspektivet: glæde, fascination og nytte for børnene
- Dannelsesperspektivet: værdier og viden
- Voksenrollen
- Materialer og andre praktiske forudsætninger

Eksempel på strukturering af "Legekartotek", se bilag 6

Forslag til plan for uddannelsen Børns leg

1. dag	2. dag	3. dag	4. dag	5. dag
<ul style="list-style-type: none"> • Forventninger til kurset og egne mål • Kursisterne præsenterer sig • Hvad er leg? • Holdninger til leg • Egne legeerfaringer 	<ul style="list-style-type: none"> • Leg før og nu. Perspektivering af deltagernes legeerfaringer • Børns leg på forskellige udviklingsstrin • Forskellige typer lege 	<ul style="list-style-type: none"> • Dreng- og pigeleg • Leg, venskaber og sociale kompetencer • Børn, der har vanskeligt ved at lege 	<ul style="list-style-type: none"> • Voksenrollen og børns leg • Kvalitetskrav til leg og legemiljøer • Forslag til lege og legemiljøer 	<ul style="list-style-type: none"> • Børn og kultur • Legekartotek • Evaluering af kurset

NB: alt efter deltagernes interesser og ønsker vil det være muligt at justere i programmet

2. Cases/opgaver/undervisningsmateriale

Bilag 1

Egne legerindringer

Tag i det følgende udgangspunkt i dine egne barndomserfaringer med leg. Tænk tilbage på tiden fra før du kom i skole.

Er det svært at komme i gang med at huske, så prøv at se stedet (huset, haven vejen) for det indre blik. Du kan også prøve at finde nogle fotos frem fra barndommen.

Hvor mange legede I sammen og hvor legede I?

Hvem organiserede legen?

Hvad legede I?

Hvordan løste I eventuelle konflikter med andre børn?

Hvilke ”sociale færdselsregler” var de vigtigste i børnegruppen
(f.eks. hvornår var man en god kammerat og hvornår var man tarvelig)?

Prøv at tænke på, hvem der var jeres bedste legekammerat. Prøv derefter at beskrive, hvad der gjorde, at vedkommende var så god at lege med.

Hvilken rolle spillede de voksne og hvor var de?

Spørgsmål til perspektivering

Hvad betyder det for børnene, at de nu, til forskel fra i jeres barndom,

- leger mest med nogenlunde jævnaldrende
- er mere under opsyn
- i mindre grad kan gå på opdagelse selv og vælge, hvor de vil lege
- Hvad mener du om den forandring!

Nu om dage tales der om, at voksne ofte er for hurtige til at gribe ind i børns konflikter: Børnene stoppes, de voksne fortæller dem, hvordan striden skal afgøres. Kritikken går på, at børnene derfor ikke lærer at løse konflikter selv.

- Hvornår mener du, børn kan begynde at lære at løse konflikter selv?
- Hvor vil du sætte grænser med hensyn til, hvordan de løser dem?
- Hvad skal børnene gøre, når de ikke som tidligere bare kan gå hjem?
- Var der ulemper ved den måde, I løste konflikter på som børn?

Hvilke ”sociale færdselsregler” synes du, man kan og bør begynde at lære børn og i hvilken alder?

Bilag 2

Pigeleg og drengelig

Hvordan vil du karakterisere pigernes lege med hensyn til deres foretrukne:

- Lege
- Legesteder
- Legegenstande
- Omgang med hinanden

Har du haft piger, der ikke var ”typiske”? Fortæl lidt om dem.

Hvordan vil du karakterisere drengenes lege med hensyn til deres foretrukne:

- Lege
- Legesteder
- Legegenstande
- Omgang med hinanden

Har du haft drenge, der ikke var ”typiske”? Fortæl lidt om dem.

Hvordan kan I som voksne arrangere lege og legemiljøer, som i særlig grad appellerer til henholdsvis pigernes og drengenes legemønster?

Bilag 3

Leg, venskaber og sociale kompetencer

Sociale kompetencer

Prøv at beskrive, hvordan børnene i din dagpleje eller daginstitution

- afkoder hinandens sociale signaler (se ikke mindst på det nonverbale: blik, smil, bevægelser mv.)
- tolker hinandens signaler
- handler på baggrund af tolkningen for at komme videre i legen

Giv en beskrivelse af, hvordan børnene i din dagpleje eller daginstitution tackler et konfliktforløb

- Giv et par eksempler på konflikter i jeres børnegruppe
- Hvordan udtrykker børnene konflikten?
- Hvilke forskelle er der i børnenes måde at reagere på (videoen) eller hvilke forskelle har I oplevet i ”jeres” børns måde at reagere på, når der er konflikt?
- Hvad kan disse forskelle skyldes?
- Hvordan løses konflikten?

Venskabsrelationer

I denne opgave skal I analysere legerelationerne i jeres børnegruppe. Opgaven går ud på at kortlægge deres venskabsrelationer (evt. mangel på venskabsrelationer).

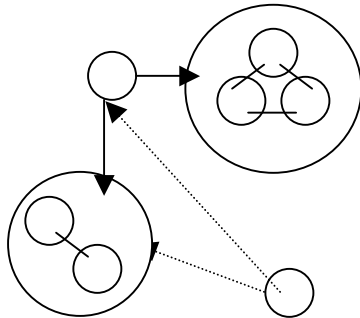
Før I skriver opgavebesvarelsen, tager I papir og blyant og gør følgende:

- Giv hvert barn en cirkel og skriv køn og alder på. Sæt cirklerne i grupper efter lege- og venskabsrelationer. Lav tykke streger mellem de børn, som er meget sammen
- Start med de faste legegrupper, sæt ring om de faste grupper
- De der indgår i skiftende, men stabile legegrupper. Giv dem flere streger hen til de grupper, de er sammen med
- De der cirkler rundt og sjældent er i legegrupper, sæt tynde streger
- Hvem der eventuelt slet ikke er i legegruppe

Dette kaldes en sociometrisk undersøgelse

Beskriv resultatet af jeres undersøgelse af venskabsrelationerne i ord (de faste, de skiftende, de cirkulerende, dem uden) (*brug ikke børnenes rigtige navne*).

eksempel

.. og så køn og alder på

Prøv derefter at vurdere de enkelte børn ud fra deres evne til at:

- afkode og tolke de andre børns sociale signaler
- handle på baggrund af tolkningen
- bidrage til legen
- markere egne grænser og gå på kompromis (forhandle)

Når I ser bort fra forskelle i alder og køn, kan ovenstående så forklare mønsteret i venskabsrelationer?

Bilag 4

Børn der har vanskeligt ved at lege med andre

Nogle børn har svært ved at komme ind i en legegruppe. Nu skal vi se på, hvad man kan gøre for at hjælpe disse børn til at blive bedre legekammerater.

Også her vil vi bede jer trække på egne oplevelser (igen med ændrede navne). Måske er alle jeres børn gode til at lege med hinanden. I så fald må I trække på eksemplerne i oplægget og bruge Jeres fantasi - eller måske egne erindringer og børn, I ikke ville lege med.

Hvis I har mødt børn, som havde svært ved at lege, vil vi bede jer beskrive deres adfærdsmønstre. Hvorfor har eller havde de vanskeligt ved at komme ind i en legegruppe? Hvad tror I var eller er årsagen til deres problem?

Der kan være forskellige årsager til, at barnet afvises af andre. Kom med nogle bud på, hvad I som voksne kan gøre for at hjælpe barnet, hvis problemet er:

- at barnet er stille og genert og ikke har ret megen selvtillid
- at barnet har svært ved at tolke de andres signaler. Ikke ser signalerne, misforstår og bliver misforstået (for småbørn ikke mindst det nonverbale)
- at barnet er voldsomt og virker aggressivt og skræmmende på de andre
- at barnet ikke bidrager til legen, kommer med ideer og forslag. De andre børn opfatter barnet som kedeligt at lege med
- eventuelt andre årsager og måder at tackle problemet på

Bilag 5

Leg og kultur

Hvad giver vi børnene at lege med?

Prøv at sammenligne det legetøj, du selv havde som barn, med det legetøj, børnene har i dagplejen eller institutionen i dag. Hvilke forskelle er der?

Prøv derefter at tænke over, hvad årsagen er, til at legetøjet er ændret. Er der noget i vores virkelighed og normer, som har forandret sig?

Hvorfor har det ændret sig, nye normer, ny virkelighed?

Værdier og drømme

Prøv at tænke på, hvad børnene er optaget af, når de er i dagplejen eller institutionen.

Hvad siger det om, hvad de tillægger værdi og hvad der giver dem oplevelse? Deres drømme og håb?

Normer for social omgang

Prøv at se på deres omgang med hinanden. Hvad forventer de af hinanden? Hvilke normer for omgang mellem mennesker udtrykker det?

De voksnes kulturformidling

Tænk på, hvad du har valgt at tilbyde børnene i form af legetøj og oplevelser?

Hvilke værdier synes du, der ligger i dine valg?

Hvornår roser du børnene?

Hvornår irettesætter du/skælder ud?

Hvornår bliver du irriteret?

Hvordan tror du, det påvirker børnenes opfattelse af: rigtigt/forkert og accept/afvisning?

Bilag 6

Legemiljøer for børn

Du skal beskrive legen eller legemiljøet og vurdere:

- om det både er for drenge og piger
- om det er mest for drenge
- om det er mest for piger
- om det er inde eller ude
- hvilken aldersgruppe legen/legemiljøet appellerer til.

Vi opererer med to hovedkategorier:

1. Legemiljøer (steder/ture, genstande, indretninger, som giver børn ideer til gode lege)

Her stiller den voksne et inspirerende miljø til rådighed, og børnene finder selv på. I må meget gerne beskrive via historier. Prøv at indkredse, hvad stedernes kvaliteter er, og prøv at vurdere, hvilken aldersgruppe det appellerer til.

2. Forslag til lege med den voksne som igangsætter

Det kan være:

- Regellege (f.eks. skjul, jorden er giftig, blindbuk)
- Sanslege (f.eks. lugtekasser, følekasser)
- Konstruktionslege (f.eks. grave kanaler i regnvej, bygge tårne af papkasser)
- Behændighedslege/tumlelege (f.eks. lave en bane, hvor børnene kravler under, over, hopper ned)
- Dramatisk leg (f.eks. lege man er forskellige figurer via hånddukker, den voksne spiller med og angiver via sin figur temaet; drenge leger, at de er piger og omvendt)
- Iagttagelseslege (f.eks. Kimsleg)
- Sang, musik og rytme (lege orkester, bjørnen sover, danselege)

Giv også legen eller legemiljøet en titel eller overskrift

I må meget gerne komme med mere end ét forslag

Børns leg

Grundlæggende undervisningsmateriale

Titel	
Legen er især for (køn)	
Aldersgruppe	
Ude eller inde	
Vi skal bruge	
Beskrivelse af selve legen eller legemiljøet	

3. Baggrundslitteratur

Peter Ø. Andersen og Jan Kampmann: Børns legekultur, Munksgaard/Rosinante, 1996

I nærheden: en antologi om børneperspektiver (red. Line Reimer, Ivy Schousboe og Pernille Thorberg), Hans Reitzel, 2000

Sven Thyssen og Trine Juul Hansen, Små børns leg og samvær, Danmarks Pædagogiske Universitet, 2002 (se også interview med Sven Thyssen og Trine Juul Hansen, Børn&Unge, nr. 28)

Widar Aspeli og Magareta Öhman: Legende nærvær, Børn og Unge, 2002

Jørn Steenhold: Den rene leg, Aschehoug, 2000

Eva Gulløv: Betydningsdannelse blandt børn, Gyldendal, 1999

Gunvor Løkken: Når små børn mødes, Hans Reitzel, 1997

Phil Erwin: Venskab blandt børn og unge, Hans Reitzel, 2000

Grete Krag-Müller: Samspil og konflikter, Pædagogisk Bogklub, 1994

Lise Ahlmann: Små børn og de voksne, Pædagogisk Bogklub, 1999

Kim Rasmussen og Søren Smidt: Barndom i billeder, Akademisk Forlag, 2002

Børn i udbud: en debatbog om daginstitutioner og børns liv i dagens Danmark (red: Hans Brinkmann), Pædagogisk Medhjælper Forbund, 1999

Birgitta Kennedy: Dokumentation og pædagogisk praksis i børnehaven, Pædagogisk Bogklub, 2002

Børn og rædsel (red: Ulf Palmenfeldt og Torben Kure Marker), Odense Universitetsforlag, 2000

Hans Henrik Knoop: Leg læring og kreativitet

Erik Kaas Nielsen: Den der er forkølet skal i fængsel: en bog om børns leg og fortællinger, Akademisk, 2000. (Skriftserie fra Sekretariatet for børnekulturnetværk)

Se hva' jeg kan og jeg tør mer' (red: Hanne Dot), Børn og Unge, 1995

Patrik Grahn m.fl.: Børns udeleg, Pædagogisk Bogklub, 2000

4. Udstyr/materialer

Elektronisk materiale, Cd-rom:

Mette Glargaard og Per Rosendal : Bille og Trille, Savannah, 2001

Nøøj, det' for børn: leg og lær med Bamse og alle hans venner, DR, Carlsen, 1998

Robert Robot – min ven i nød, Gili Soft, 1997

Videofilm (fås ved henvendelse til Amtscentralen):

Det er livet det handler om

Små børn, store venskaber

Vil du lege

Børns leg i naturen

Web-sider med legedatabaser:

www.infoguide.dk/CategoryProcessor.pub?catid=2017

www.fdf.dk/

www.dgi.dk/redaktionen/krumspring/nyheder/vis_nyhed.asp?ID=1316&D=10

www.festdoktoren.dk/special/efteraar2.htm

www.dotbot.dk/klogaage/Default.asp?type=cat&qe=IQZXlege

www.dr.dk/Dr-m/produkt/boern/boeger/KogAkomLe.shtml

www.go-motion.dk/traning/lege/ballon.html

www.epee.dk/ide/reaktion.htm

www.bupl.dk/